

SVEĆENIČKI PREMJEŠTAJ

Premještaj spada među najteže događaje svećeničkoga župničkog života. To je ujedno nužna operacija u životu pastve. Rajetki su slučajevi koji čine iznimku. Mladi ljudi će se čuditi ovakvim tvrdnjama. Stariji sigurno neće.

Čovjek s godinama postaje sve nepokretniji. Teško mu je mijenjati sredinu, upoznavati nove prilike, upriličavati iznova svoj način života, snalaziti se u novoj sredini, sređivati po svom ukusu i komodu župsku kuću, navikavati se na novu crkvu i nove crkvene običaje.

Netko se čudi svećeniku koji je zapao u zabit i tu već duži niz godina provodi pustinjački život. I on je kao mlad čeznuo za nečim višim i ljepšim. Mladenački polet u mašti prebacivao ga je s kraja na kraj biskupije. Ništa mu nije bilo teško seliti u najudaljeniju župu. Prilike su učinile da se zadržao koju godinu više u toj sredini. Godine se nizale, a s njima je opadao mladenački elan za trkom, za seljenjem.

Župniku je potreban premještaj. Dugo stojeći na jednom mjestu u dosta slučajeva on se uleže. Crkveno starješinstvo moralo bi o tome voditi računa. Ne bi smjelo dozvoliti da, nekada i poletni svećenici, upadnu u mrtvilo. Ima svećenika koji osjećaju da gube mnogo i mnogo od prijašnjeg poleta. Nema snage, ili im ne da ponos, da se obrate predpostavljenim za premještaj.

Premještaj župnika budi iz mrtvila. U novoj sredini on oživi. Stekne mladomisničku snagu i polet. Sam se sebi čudi gdje je sve to u njemu spavalo dok je dugim godinama stanovao u svojoj staroj župi. Nova sredina izbaci ga iz uspavanosti, ponovno mu podigne ponos i vraća ga na prvi svećenički elan.

Župnik mora u svojem životu imati barem jedan premještaj. Taj mora uslijediti prije pedesete godine. U kasnijim godinama teže je smoci novu pomlađenu snagu za početak novog rada u novoj sredini. Osim toga, sredina teže prima starijeg svećenika.

Svećeniku, koji se usidrio na jednom mjestu dugim godinama, teško se pomaknuti. Najljući mu je neprijatelj kolega koji mu dobro želi i koji ga u najboljoj namjeri nagovara na premještaj. Kad poslušati te krene naprijed i osjeti blagodat nove sredine, nema sretnijeg čovjeka od njega.

Svaki ljudski čin nosi sa sobom ugodnosti i neugodnosti. Pogotovo ako je veće važnosti. Svećenički premještaj značajan je događaj u njegovu župskom životu. Stoga je skopčan s ugodnostima i s neugodnostima.

Možda neće biti na odmet da malko ovdje razmislimo o ovom posljednjem. Ugodnosti ne treba naglašavati. Čovjek će ih doživjeti i lako primiti. Neugodnostima se često čovjek ne nada. One ga iznenade. Da ga ne bi bacile u očaj, potrebno ih je unaprijed uočiti.

Zlokobni »ja«

Najbolnija je točka kod premještaja pitanje »predšasnik-nasljednik«. Malo čudno zvuči jer baš taj pojam spada u bit premještaja. To znači da se u samoj biti premještaja nalaze neugodnosti. U praksi je baš tako. Ako se nesuglasice na vrijeme uoče i mimoiću, i ako se to pitanje odmah u početku sretno riješi, sve ostalo ide glatko. Ako predšasnik i nasljednik ostanu u dobrim odnosima, premještaj neće prouzrokovati većih problema. Ako se među njima odnosi pobrkaju i zataji kršćanska ljubav, premještaj izaziva nepregledno more pitanja. Svaki nezgodan odnos predšasnika i nasljednika vrlo se teško osjeća u župi. Zna nekada prouzročiti velike štete i porušiti sve što se do tada zidalo.

U jednoj župi nastupio premještaj. Nasljednik je loše gledao na predšasnika. Nezgodan odnos nije ostao sakriven vjernicima. Nedugo iza toga premješten je i on. Nasljednik ga pozvao da propovijeda na važnijoj svetkovini. Zaboravio je na svoj postupak i rado se odazvao. Prošli su prijateljski kroz župu. Sreo ih ozbiljan vjernik, zaustavio i dobacio: »Kako vas je lijepo vidjeti zajedno kad se ne svađate i ne vrijeđate!«

Na mnoge svećenike novi ambijent djeluje neugodno. Osobito ako su tu dospjeli preko svoje volje. U takvim zgodama znaju se zaboraviti. U krizama im se čini da na njih ne spada Kristova nauka o ljubavi. U teškom sporu predšasnik-nasljednik biskup je napisao nasljedniku riječi sv. Pavla: »Ljubav ne zavidi, ne radi zlo, ne oholi se, nije častohlepna, ne traži svoje, ne srdi se, ne misli zlo, ne raduje se nepravdi a raduje se istini: sve podnosi, sve vjeruje, svemu se nada, sve trpi« (1 Kor 13).

Za nezgode nastale u ovim slučajevima kriv je onaj nesretni ljudski »ja«.

U župskoj praksi svećenik je na prvom mjestu. Tu ga stavlja njegova služba. Prvi je kod mise, na prvom mjestu kod crkvenih obreda. Kod vjeronauka, kod zaručničkih ispita nastupa kao učitelj.

Velika je pogibelj za svećenika ako ne skrene pažnju na sebe i ne postavi se na pijedestal svećeničke službe u duhu poniznosti. I nesvjesno može upasti u oholost. Tada on više nije skromni Kristov učenik, čovjek molitve, službenik Božji već naduti starješina koji »ima moć«. Ako se zaboravio i svoj »ja« odgajao niz godina, on ne zna biti »drugi«. Ako se sukobe dva slična tipa, onda ne može biti mira. U dosta nezgodnih slučajeva kod premještaja moramo tražiti razlog baš u tome.

Kad bi se kod podjeljivanja svećeničkih služba mogla provesti selidba »per turnum« s boljih župa na gore i obratno, manje bi se razvijao onaj »ja«. Tko je doživio premještaj s dobre župe na lošu župu u vjerskom pogledu, osjetio je istinitost ove tvrdnje. Čovjek se počne okrećati prema sebi kad uvidi da njegov auktoritet u novoj sredini ne pali. Počne tiho raditi i uviđati kako je često onaj naš »ja« uzrokom mnogih neugodnosti.

Materijalna dobra

Kod svećeničkih premještaja češće nastaju sukobi radi materijalnih dobara. Kod župnika redovnika to su rjeđi slučajevi jer su kod njih sva dobra zajednička.

Ima još župa koje župnika uzdržavaju prinosima u naravi. Ti se daju u određeno vrijeme. Ako je župnik odselio prije, nije mogao dobiti zasluženu plaću. U dosta slučajeva on na to računa. U istoj je situaciji i njegov nasljednik. Dogodi se da i mlohavi vjernici računaju na svećeničke odlaske. Nadaju se da su time oslobođeni od onog što su dužni prema službeniku oltara.

Razborit župnik malo na to računa. Iz iskustva zna da je prva godina u župi najčešće skopčana s materijalnom oskudicom. On oslobađa nasljednika od nepotrebnih neprilika. Računa s pametnom realnošću i više o tome ne vodi računa.

Nerazborit župnik vodi o tome računa kao da njegov život ovisi o tome. Nije lako doći u nepoznatu sredinu i podnijeti premještaj sa svim njegovim nezgodama. To je skopčano i s materijalnim troškovima. Ako je došao u novu župu sa slabe, a njegov predšasnik još uporno traži svoj dio redovine (bira), njegove se poteškoće još više povećavaju. Ima slučajeva da se traži od nasljednika još i dio od blagoslova kuća. Sve to umanjuje cijenu dotičnoga, prikazuje ga materijalistom i sitničarom.

Zna se dogoditi da se čitavo pitanje prebaci na vjernike, bez promišljanja kakve će to utiske kod njih stvoriti. Ako župljani nisu bili baš skloni predšasniku, ovo pitanje potpirit će veće negodovanje prema njemu. Nema gore stvari nego kad narod svećenika proglašuje materijalistom. Iako on nije takav u duši, jedan neoprez ili jedna sitnica znaju na nj baciti ljagu.

Kod pametnih ljudi dogovor sve rješava. Ako se problem rješava između razborita i nerazborita svećenika, vrijedi ona narodna: pametniji popušta. Podnijet će žrtvu koja će biti blagoslovljena. Bolje je i gladniji ulaziti u život nego sit pun nezadovoljstva. Požrtvovna i nesebična svećenika podržava tvrdnja Kristova da onaj koji hrani vrapce na krovu, brine se pogotovo za čovjeka. Pametan i iskusan župnik ima uvijek na

pameti da nema pogodnijeg terena na kojem će se vrtjeti vikači i bundži-je u župi od materijalnog pitanja njihova župnika. Znamo da su ta pitanja učinila dosta zla u našoj pastvi. Ne smijemo sebi dopustiti da nas zarobi materija. Uvijek moramo duhovno materijalnom predpostavljati.

Župnik je čovjek

Marljiv župnik mora imati vezu sa svijetom. U osobnom saobraćaju sa župljanima može se mnogo postići. To veže župnika za osobe i obitelji. Nije u župi svatko jednak. Jedni su indiferentni, a drugi zelantni. Razumljivo da ovi posljednji mnogo pomažu župnika u njegovim nastojanjima i napredovanju u župi. I nehotice se stvaraju korisne veze i prijateljstva i kod najsavjesnijih župnika. Ako je svećenik dugo na župi, te su veze brojnije.

I svećenik je čovjek. I on osjeća. Ne bi ni valjao kad ne bi imao srca. Premještaj kida lijepe prijateljske veze. Župnik nema svoje bliže obitelji. Njegova je župa njegova obitelj. On je voli. On suosjeća sa svojim vjernicima. Godinama se uživio u sve njihovo lijepo i ružno.

Premještaj sa svim tim kida. Cijepa njegovo srce. Nije to lako. Ne čudimo se onda kad svećenik navrati u župu koju je dugim nizom godina služio. Možemo ga razumjeti. Nepravedni smo ako mu to uskrađujemo.

Nažalost česte su pojave negodovanja kod nasljednika kad ga vidi u župi. Svaki njegov dolazak popraćen je u dosta slučajeva s traumama i nervozom. Tuži se susjedima, a često puta i samim vjernicima.

Ne bi smjelo tako biti. Negodovanje dolazi ili iz egoizma ili iz nepouzdanja u svoju vrijednost. Egoizam, onaj nesretni »ja«, u ovim slučajevima bit će osuđen od svakog pametna tko situaciju promatra sa strane. Pohod vrijedna predšasnika pametnu nasljedniku ulit će mnogo čvrstine i samopouzdanja na novom terenu. Kad ga vide župljani u pratnji svećenika kojeg su voljeli, automatski postaju i njegovi prijatelji. Ako je slabijih sposobnosti, sve će mu oprostiti radi prijateljstva s njihovim prijateljem.

S vremenom sve prolazi i sve se zaboravlja. Pomalo kod vjernika blijedi slika predšasnika, a oživljuje lik nasljednika. U mirnoj situaciji smiruju se duhovi i onih koji ne mogu prežaliti bivšeg župnika. Sam predšasnik pomalo se uklapa u novu sredinu. Veže se s novim poslovima, privikava se novoj sredini. Samo po sebi dolazi da mu pomalo blijedi slika prvašnje župe. I on je sve rjeđi gost stare sredine. Navratit će povremeno među bivše župljane i sam će s vremenom osjetiti da je on tu samo dragi gost i ništa više. Radi svećeničke solidarnosti i odgoja župe nastojat će da je uvijek na konaku kod brata svećenika, svojeg nasljednika.

Veliko zlo

Ima stvari koje se dogode među svećenicima kod premještaja, a ne bi se smjele ni spominjati. Starješinstvo ne može uvijek nagoditi da se čudi predšasnika i nasljednika poklapaju. Ako se neraspoloženje jednog prema drugome prenese na vjernike, eto velike nevolje.

Nekako je naravno da je teško zaboraviti ono što valja. Radišna i valjana svećenika narod teško zaboravlja. I bez da se on navraća, puna su ga usta u čitavoj župi. Psihološki je opravdano da se nešto počne još više cijeniti kad to izgubimo. U takvim slučajevima preneto se i svrnemo pozornost na vrijednost onog što više ne posjedujemo.

Kod razborita nasljednika to ne bi smjelo izazivati ljubomoru. Blago njemu ako i on pohvalama puka nadoda svoja priznanja. Teško njemu ako počne omalovažavati vrline i vrijednost svojeg predšasnika. Treba da prođe duži period da se vjernici priuče na novog župnika. To je razumljivo. Ni jedan čovjek nije isti u nastupu, u fizionomiji, u propovijedi i u saobraćaju sa starijima i mlađima.

Dogodi se da kod nasljednika raste ljubomora i kupi nezadovoljstvo u njegovoj nutrini. To dugo ne može biti sakriveno. Ide od susjeda do susjeda, od kolege do kolege, od prijatelja do prijatelja i prikazuje svoju nevolju. Najcrnjim bojama bojadiše predšasnika, a svoju situaciju nepodnosivom. Predšasnik, koji nije ni malo kriv, čudi se glasinama koje dopiru do njega. Tako se bespotrebno stvara duševna muka kod jednog i drugog.

Ima slučajeva da se predšasnik nepotrebno upliće u poslove bivše župe. To nije nikada dobro. Ako stvara intrige, nikada kraja jadima i nevoljama. Gubi se cijena o vrijednosti svećenika. Malovjerni se opozivaju u svojem nehaju na vladanje i neslogu među svećenicima. Borba nasljednika i predšasnika kadra je uništiti kroz kratko vrijeme što se dugim nizom godina gradilo. Vrlo je ružno ako vjernici opominju svećenike i upozoravaju na zlo koje proističe iz njihova nekolegijalnog i nekršćanskog vladanja. A to se zna dogoditi.

Nije pravedno

Svaki župnik radi u svojoj župi prema svojem ukusu i nahođenju. Rijetko je naći ljude potpuno istog ukusa. Teško ćemo se složiti u potpunosti s tuđim načinom rada. To ne znači da tuđi način ne valja. Možemo jednostavno reći da se nama ne sviđa. To će isto izjaviti i onaj drugi za moj rad. Kad polazimo s tog gledišta, znat ćemo cijeniti tuđi rad. Kod procjene stvarat ćemo sudove s rezervom. Moguće da je drugi u pravu, a ja da sam u zabludi. Vrlo je nezgodno doći u crkvu ili župski stan i auktoritativno »a priori« stvarati negativne sudove o radu svojih predšasnika.

Velika je pogreška prvih dana svojeg boravka u župi hodati crkvom, župskim stanom ili samostanom i stvarati planove što treba porušiti, a što preinačiti ili ukloniti. Još gore je ako se to i u djelo provodi. Ne samo da to nije razumno, nego nije ni pošteno, ni kršćanski, ni bratski. Počeka malo! Strpi se! Možda ćeš s vremenom doći i sam do zaključka da je predšasnik imao pravo u mnogočemu. Predšasnik je to sigurno radio s elanom i zauzetnošću. Sigurno mu se nanosi velika žalost kad vidi kako ga se u neku ruku prezire i omalovažava. Tko nema osjećaja prema bratu iskrnjemu on nije ni čovjek, ni kršćanin.

Diplomirani inženjer, dobar vjernik, izrazio se o svećeničkom materijalnom radu: »Vi biste svećenici morali imati izgrađene planove za svoje građevinske radove. Gdje je jedan zapeo, drugi treba da nastavi. Nepametno je raditi bez plana. Kod vas se često dogodi da jedan gradi, a drugi razgrađuje. S time se izlažete silnim beskorisnim troškovima«.

Zapažanje je bez prigovora. Imamo primjera da jedan župnik (gvardijan ili predstojnica) utroše kapital u poduzetom radu. Dođe nasljednik i sve to bez skrupula ruši. Ne vodi se računa o utrošenom novcu u prijašnji rad. Ako se novac prikuplja od vjernika, razumljivo je da na ovakve radove mrmljaju i negoduju.

Kad čovjek umre, običaj je da se u kući izmjeni raspored pokućstva. Tako predmeti manje potsjećaju ukućane na pokojnika. Običaj je kod župskih premještaja da nasljednik ispremješta predmete po kući i crkvi. Istina to više odgovara njegovom ukusu. Zlobnici nekad protumače da je učinjeno s nakanom da ga manje postjeća na predšasnika. Župljani možda i nehotice upiru prstom pokazujući gdje je nastala izmjena. Možda bi i tu bilo bolje malko počekati. Iskusni svećenici svjetuju mladima: prve godine ne diraj u ništa što je postavio tvoj predšasnik. Pametan nasljednik će se strpiti barem prvih šest mjeseci.

Vrlo korisno

Lijepo je rekao jedan predšasnik svojem nasljedniku na oproštaju: »Nismo daleko. Kad ti nešto ustreba, budeš u sumnji, ne možeš sam riješiti, javi se! Dođi, doći ću ti!« Kad bi kod premještaja svi svećenici tako davali, a drugi jednako primali, bilo bi manje nepotrebnih glavobolja u upravi župom.

Koliko se puta dogodi da novi župnik ne zna kud će, ni kako će. Iskrсну zamršena pitanja. Navuku ga vikači na tanak led. Nekada se protežu stari problemi. Sve bi se to lakše riješilo kad bi se posavjetovao s predšasnikom. Onaj nesretni »ja« često puta krivac je da mnoge stvari u župi krenu u stranu mjesto da idu pravim putem. Nerazumno je raditi se izložiti pogibelji nego u predšasnika pitati savjet. Kod nerazumnih svećenika, ako dođe do dopisivanja, onda je to radi grešaka predšasnika. I tu se onaj nesretni »ja« izdiže iznad pristojnosti i razuma.

Staložen svećenik nikad neće kidati vezu s predšasnikom. Vrlo je korisno imati njega za savjetnika. Njegovo dugogodišnje iskustvo iskoristiti bez velike muke, velika je dobit. On poznaje obitelji i osobe. Upućen je u mnoga šakaljiva pitanja. Rado će pomoći svojem nasljedniku. Polaskat će njegovu »ja« ako ga pozove ili istinski zapita za savjet. Mnogo će mu pomoći da se riješi nepotrebnih briga, sačuvat će ga od mnogih neugodnosti.

Ne valja kasniti u tim stvarima. Ako zapliva nasljednikov »ja« u početku, pa se to otegne, dogodit će se da će pomalo početi rasti i onaj kod predšasnika. I još: nasljednikov će početi slabiti, a predšasnikov će sve više jačati. Vrlo lako se može dogoditi da predšasnik više ne odgovara nasljedniku s primjedbom: kasno je! To su sve ljudske slabosti koje bi trebalo izbjegavati. Nažalost, ima ih često u životu svećenika.

Ima župnika koji na posebne proslave, na crkvene godove pozivaju prijatelje, propovjednike i razne svećenike za ispomoć. Neće im pasti na pamet da pozovu predšasnika ili predšasnike. Mnogi su ostavili dobru uspomenu u župi. Proslava bi dobila mnogo više na svom koloritu kad bi ih vjernici vidjeli u svojoj sredini u takvim zgodama. Dobiva se dojam kao da predšasnici nemaju prava da navrate u svoju bivšu župu. Osjetljiviji svećenici nemaju snage da se sami odluče na dolazak. U sebi trpe. Žao im je.

Ne bi se smjelo

Najveće je zlo kod premještaja ako svećenici svoja međusobna neraspoloženja ne kriju od vjernika, ili ih još prebacuju na njih. Na taj način sebe ponižavaju i prema sebi stvaraju nepotrebnna neraspoloženja. Ako se radi o nasljedniku, to je za nj vrlo loš presedans. I ono što se ne bi nikada stvorilo, sad se počne stvarati. Nasljednik koji započinje rad s otvorenim negodovanjem prema predšasniku, otsjekao je granu ispod sebe. Teško će više ikada sjesti na pravo mjesto. Loš početak nikada ne vodi k dobru.

Svaki nasljednik mora voditi računa o čitavoj župskoj zajednici i o pojedinim obiteljima i o njihovom odnosu prema predšasniku. Ako je po snijedi velika privrženost, on je ne smije pokušavati umanjiti. Zamjerit će se. Ustat će na obranu svojeg prijatelja. Nastat će neprilike. Razuman nasljednik o tome strogo vodi računa. Neće se lako istrčati. Budno će paziti da mu ni jedna riječ ne izeliti koja bi mogla omalovažiti predšasnika.

Razborit nasljednik neće sebi dozvoliti da omalovaži prijatelje svojeg predšasnika. Ako to učini, osobito u početku, stvorio je sebi bundžije i vikače. On to dobro zna. Uzet će ih sebi za prijatelje. Ako ne odgovaraju njegovoj čudi, ili ako uvidi nedostatke koje predšasnik nije vidio, udaljit će se postepeno i razumno.

Veliko je zlo za nasljednika, i uopće za župnika, ako bagatelizira svećeničke obitelji. One se smatraju kao neposredna blizina crkve. Drže da imaju više prava na crkvenu upravu nego ostali. To bude i nesvjesno. Ne smijemo ih za to osuditi. Slično se događa i s našom obitelji u našoj župi. Ne vidimo trun u svojem oku. Možda nam je žao ako župnik omalovažuje našu obitelj, a zaboravljamo da mi sami jednako postupamo. Redovito, osim rijetkih iznimaka, svećeničke kuće najbolji su prijatelji župnika. Oni su najiskreniji prijatelji novog župnika. Svećenička majka uvijek će na dobro uputiti svećenika. Redovito se novi župnik na njih može mirne duše osloniti. Za nesporazume kod ovih, u najviše slučajeva, kniv je opet onaj nesretni »ja«. Župnik ne želi da mu preko svoje obitelji zapovijeda svećenik domorodac. Možda on nije nikada na to ni pomislio. Nije onda čudo da se čudi vladanju svojeg župnika prema svojoj obitelji.

Zaključak

Sv. Franjo Saleški ustvrdio je da je nalazio škrupulanata u svim pitanjima ali u ljubavi da ih ima malo. Često bez milosrđa osuđujemo drugog, a za sebe vrlo lako pronalazimo opravdanja. Kad bi smo bili jednako strogi prema sebi kao prema bližnjemu, bilo bi manje nevolja i problema u svim pitanjima pa i kod premještaja.

Premještaj je operacija. Svaka je operacija teška. Da se olakšaju boli i muke, trebamo prijatelja koji će nas utješiti, uliti nadu. Dobar i savjestan kolega susjed može mnogo učiniti novom susjedu kolegi pri njegovom dolasku u župu. Pogotovo ako je to mlad čovjek ili ako je u župu došao preko volje. Kod njega će naći lijepu riječ utjehe, ohrabrenja. To se ne zaboravlja. Dakle, ljubav!

Ako se radi o dobroj župi na kojoj je predšasnik dugo boravio, teže je naći ljude dobre volje koji će kolegu na dobro uputiti. On je bio savjestan župnik, pun apostolskog zelusa, voljen je od dobrih vjernika, ali je nekim kolegama bio trn u oku. Razlog je u ljubomori. Ljubomorani kolega neće ravnati situaciju kod premještaja. Nasljedniku će iznositi mnogo toga protiv predšasnika. Možda i nesvjesno, zanešen strašću. Takvi su vrlo opasni u sličnim situacijama. Ni sami nisu često puta svjesni koliko zla čine kad ne uviđaju pravu situaciju. Opet ljubav!

Teško nasljedniku ako ne uvidi o čemu se radi i dade se zavesti od sličnih tipova.

Premještaji donose mnogo radosti, a ponekad i razočaranja. S malo više ljubavi i žrtve ovo posljednje dade se nadvladati.

Fra Vjeko Vrčić